

# Celleforandringer i livmorhalsen

Har du fått påvist celleforandringer i livmorhalsen, er det viktig å vite at celleforandringer ikke er kreft, men kan hos noen (10-15 %) utvikle seg til kreft dersom det ikke blir behandlet.

Vi kan ikke forutsi hva slags celleforandringer som utvikler seg til kreft. Dette er en prosess som normalt tar lang tid. Alle med uttalte celleforandringer vil få tilbud om behandling.

## HPV og celleforandringer

Infeksjon med Humant Papillomavirus (HPV) har vist seg å være en viktig faktor for utvikling av livmorhalskreft. En vedvarende infeksjon med HPV kan gi alvorlige celleforandringer i livmorhalsen, som ubehandlet kan utvikle seg til kreft.

Det finnes over 100 typer av HPV. Bare noen få av disse gir økt risiko for kreft i livmorhalsen. Virusets smitter ved seksuell kontakt, og rundt 70 prosent av alle kvinner blir smittet i løpet av livet. I 90 prosent av tilfellene klarer kroppen å kvitte seg med viruset selv. Rundt 10 prosent av alle kvinner får celleforandringer som må behandles, men bare en prosent utvikler livmorhalskreft.

Det kan være nok med en seksualpartner for å bli smitta med HPV. Ved mange partnere, øker risikoen. HPV kan også forårsake kjønnsvorter.

## HPV-vaksine

HPV-vaksinen kan forebygge celleforandringer på livmorhalsen. Den inngår i barnevaksinasjonsprogrammet, og er et tilbud til alle jenter fra 12 års alder. Det finnes mange ulike virus innen gruppen Humant Papilloma. HPV 16 og 18 vet vi per i dag kan utvikle seg til livmorhalskreft. Vaksinen gir vern mot disse virusene, og er derfor nyttig også for voksne kvinner, selv om de kanskje allerede har vært smittet med andre typer HPV.

Alle kvinner i alderen 25-69 år bør følge masseundersøkingsprogrammet og ta celleprøve fra livmorhalsen. Tidligere har dette vært anbefalt hvert 3. år, men dette vil etter hvert endres til hvert 5 år. Nyere studier viser god effekt av screening mot livmorhalskreft.

## Henvisning og vurdering

Det er fastlegen, eller den som har tatt celleprøvene som henviser deg til videre utredning.

Alle kvinner mellom 25 og 69 år i Norge får tilbud om å delta i et screeningprogram mot livmorhalskreft. Du får en påminnelse fra Kreftforeningen kvart tredje år, om å gå til fastlegen eller privat gynekolog og ta en celleprøve fra livmorhalsen. Om celleprøven viser celleforandringer, vil du bli kontaktet av behandler for videre oppfølging og eventuelt henvisning til privatpraktiserende gynekolog eller sykehuset.

## Utredning

Selv om du får påvist celleforandringer, er det ikke sikkert du vil ha behov for behandling. Det som blir regnet som lette celleforandringer skal observeres jevnlig med nye celleprøver, og forsvinner ofte av seg selv etter ei tid. Om celleforandringene utvikler seg til å bli det vi kaller for «uttalte celleforandringer», kan det bli aktuelt å ta en biopsi (vevsprøve) av livmorhalsen. Dette for å vurdere om det er behov for behandling.

## Hvor lang tid tar normalt utredningsfasen?

Å få svaret på en rutine-celleprøve, tar vanligvis noen uker. Utredningsfasen hos en pasient som har behov for behandling varierer. Mange kan gå i flere år med lette celleforandringer uten at det utvikler seg videre, og de trenger behandling.

## Behandling

Dersom det er bestemt at du skal behandles for celleforandringer, blir du innkalt til dette.

### Kirurgisk behandling - Konisering

Behandlingen består av et mindre inngrep kalt konisering av livmorhalsen. Det vil si at vi fjerner det området på livmorhalsen der celleforandringene sitter. Inngrepet vil skje poliklinisk, og du reiser hjem kort tid etter. Konisering er en effektiv behandling, og de fleste vil ikke ha behov for ytterligere behandling.

Etter inngrepet er det helt vanlig at du har blødinger, og noen kan oppleve menstruasjonslignende smerter i underlivet. Paracet / Ibus hjelper ofte godt mot dette. Blødningene vil etter hvert gå over til brunlig utflod eller gulaktig sårvæske som kan være litt illeluktende. Dette er helt normalt.

- Etter 7 til 10 dager kan blødningene fra sårflatene øke. Dette fordi en sårskorpe faller av. Blødings - / sivingsperioden kan strekke seg over 4 til 6 uker, men dette er veldig individuelt.
- Vevsbiten som blir fjernet vil bli sendt til undersøkelse. Svaret vil være klart etter cirka 4 ukers tid. Du vil få tilsendt svar. Dette uansett resultatet. Svaret vil også bli sendt til din fastlege / gynekolog.
- Unngå karbad, offentlige bad, samleie og bruk av tampong så lenge blødningene varer. Dette for å unngå infeksjon etter inngrepet.
- Hold deg i ro de første 3 dagene etter inngrepet. Etter dette kan du gjenoppta aktivitet som normalt.
- Kontroll etter inngrepet er viktig. Når og hvor kontrollen skal skje blir avtalt med den legen som behandler deg.

- **Til deg som ikke har vært gjennom behandling**

- Det er ikke alle pasienter som har behov for behandling. I mange tilfeller forsvinner celleforandringene av seg selv. Om du har celleforandringer som ikke trenger behandling, vil du få ofte og jevnlig innkallinger for å ta celleprøve. Enten på sykehuset, hos fastlege eller din private gynekolog. På denne måten kan du kjenne deg trygg på at celleforandringene er under kontroll og

observasjon. Om de skulle utvikle seg, vil det bli oppdaget på en av dine kontroll-celleprøver, og du vil raskt få behandling.